

แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 6915 (G)-2561

GUIDANCE ON THE APPLICATION OF THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 6915 (G)-2018

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มนกสวยงาม

**GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR
ORNAMENTAL BIRD FARM**

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ICS 11.220.

ISBN

แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 6915 (G)-2561

GUIDANCE ON THE APPLICATION OF THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 6915 (G)-2018

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มนกสวยงาม

GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR ORNAMENTAL BIRD FARM

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

50 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0 2561 2277 โทรสาร 0 2561 3357

www.acfs.go.th

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 135 ตอนพิเศษ 217 ง

วันที่ 6 กันยายน พุทธศักราช 2561

คณะกรรมการวิชาการพิจารณามาตรฐานสินค้าเกษตร
เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มสัตว์ปีกสวยงาม

1. อธิบดีกรมปศุสัตว์ หรือผู้ที่อธิบดีมอบหมาย นายสรวิศ ธานีโต รองอธิบดีกรมปศุสัตว์	ประธานกรรมการ
2. ผู้แทนสำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์ นายวัชรพงษ์ สุดดี นางสาวดวงดาว รักษากุล นายณัฐวุฒิ จิระ	กรรมการ
3. ผู้แทนสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ นายพลกฤษณ์ อัยตา นางสาวอัญญรัตน์ ราชประโคน	กรรมการ
4. ผู้แทนสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ นายชัยศิริ มหันตชัยสกุล นายสงขลา จุลกะเศียน	กรรมการ
5. ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นายพิทักษ์ ชิตเครือ นายประทีป โรจนดิลก	กรรมการ
6. ผู้แทนคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นรินทร์ อุประกรินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกรียงไกร วิฑูรย์เสถียร	กรรมการ
7. ผู้แทนคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล รองศาสตราจารย์ปานเทพ รัตนากร นายเชาวพันธ์ ยินหาญมิ่งมงคล นางสาวพัชราภรณ์ ขำพิมพ์	กรรมการ
8. ผู้แทนคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรา นาคสถิตย์	กรรมการ
9. ผู้แทนสัตวแพทยสภา ศาสตราจารย์ทวีศักดิ์ ส่งเสริม ผู้ช่วยศาสตราจารย์นรินทร์ อุประกรินทร์	กรรมการ
10. ผู้แทนองค์การสวนสัตว์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ นายบริพัตร ศิริอรุณรัตน์ นางสาวนันทกิจ กุลเจริญ	กรรมการ

11. ผู้แทนสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) นายสุวีร์ งานดี นายถาวร บุญราศรี	กรรมการ
12. ผู้แทนสมาพันธ์สัตว์ปีกสวยงามแห่งประเทศไทย นายโกคิน พลกุล	กรรมการ
13. นายสุรจิตร ก้องวัฒนา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเลี้ยงสัตว์ปีกสวยงาม	กรรมการ
14. นายชวาล ทัพหิกรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความหลากหลายทรัพยากรชีวภาพ	กรรมการ
15. ผู้แทนสำนักกำหนดมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ นางสาวมินตรา ลักขณา นายพิทักษ์ ชายสม	กรรมการและเลขานุการ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มนกสวยงาม (มกษ. 6915-2561) สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาฟาร์มเลี้ยงนกสวยงามให้มีการผลิตนกสวยงามที่แข็งแรง มีสุขภาพและสุขอนามัยดี เพื่อให้ปลอดภัยต่อการค้ำนกสวยงาม รวมทั้งอุตสาหกรรมการค้าและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของประเทศ คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรจึงกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มนกสวยงาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำมาตรฐานดังกล่าวไปปฏิบัติ

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดขึ้นโดยใช้เอกสารต่อไปนี้เป็นแนวทาง

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. 2561. มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มนกสวยงาม. มกษ. 6915-2561.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน). 2558. (ร่าง) มาตรฐานฟาร์มนกสวยงาม. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน), กรุงเทพฯ. (ไม่ตีพิมพ์)

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มนกสวยงาม
ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑

ด้วยคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มนกสวยงาม เป็นมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบมติคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงออกประกาศกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มนกสวยงาม มาตรฐานเลขที่ มกษ. 6915(G)-2561 ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป ดังมีรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายลักษณ์ วจนานวัช)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ปฏิบัติราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มนกสวยงาม

แนวปฏิบัตินี้ ให้คำอธิบายและขยายความทางวิชาการ ครอบคลุมเหตุผลและการปฏิบัติในแต่ละข้อกำหนด ในมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มนกสวยงาม (มกษ. 6915)

การตรวจประเมิน การให้การรับรอง และการให้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับ ฟาร์มนกสวยงามให้เป็นไปตาม มกษ. 6915

คำอธิบาย มกษ. 6915 มีรายละเอียด ดังนี้

ข้อกำหนด มกษ. 6915 พิมพ์อยู่ในกรอบ และมีคำอธิบายข้อกำหนดอยู่ได้กรอบ

1. ขอบข่าย

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ ครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มนกสวยงาม ตามชนิด (species) และพันธุ์ (breeds) ตั้งแต่องค์ประกอบฟาร์ม อาหาร น้ำ การจัดการฟาร์ม การจัดการ สุขภาพสัตว์ การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ การจัดการสิ่งแวดล้อม การบันทึกข้อมูล มีวัตถุประสงค์เพื่อ การผลิตนกสวยงามที่มีสุขภาพและสุขอนามัยสัตว์ที่ดี เพื่อการค้าสำหรับนันทนาการ ไม่ใช่เพื่อเป็นอาหาร

คำอธิบาย

วัตถุประสงค์ของการกำหนดมาตรฐานนี้ เพื่อให้ได้นกสวยงามที่มีสุขภาพแข็งแรงและสุขอนามัยสัตว์ที่ดี ตามชนิดและพันธุ์ โดยเป็นข้อกำหนดสำหรับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการเลี้ยงนกสวยงามเพื่อการค้า สำหรับนันทนาการ ที่ไม่เป็นการเลี้ยงเพื่อนำเนื้อหรือผลิตภัณฑ์จากนกสวยงามมาใช้ในการบริโภค เป็นอาหาร เนื่องจากฟาร์มที่เลี้ยงนกสำหรับนำเนื้อและผลิตภัณฑ์มาบริโภคจะมีการปฏิบัติที่แตกต่างจาก มาตรฐานฉบับนี้

2. นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีดังต่อไปนี้

2.1 นกสวยงาม (ornamental/fancy bird) หมายถึง นกสำหรับนันทนาการที่ได้มาจากการเพาะเลี้ยงและ ขยายพันธุ์โดยถูกต้องตามกฎหมาย เช่น นกปากขอ นกปรอด ไก่ฟ้า นกนางแอ่น

2.2 ฟาร์มนกสวยงาม (ornamental bird farm) หมายถึง สถานที่เลี้ยงนกสวยงามซึ่งครอบคลุมถึง โรงเรือน สถานที่เก็บและเตรียมอาหารสัตว์ บริเวณทำลายซาก จุตรรวบรวมขยะ อาคารสำนักงาน และ บ้านพักอาศัย เป็นต้น

2.3 โรงเรือนนกสวยงาม (ornamental bird house) หมายถึง สิ่งปลูกสร้างสำหรับใช้เลี้ยงนกสวยงาม

2.4 กรง (cage หรือ aviary) หมายถึง กรงที่ใช้เลี้ยง หรือพักนกสวยงาม ตามวัตถุประสงค์ของผู้เลี้ยง

คำอธิบาย

นิยามที่ต้องการอธิบายเพิ่มเติมมีดังต่อไปนี้

2.4 กรง (cage หรือ aviary)

กรงที่ใช้เลี้ยงนกในปัจจุบันมีหลายขนาดและรูปแบบตามวัตถุประสงค์ของผู้เลี้ยง เช่น เลี้ยง ฟักนก ตรวจสอบนกที่มีคุณภาพ ผสมพันธุ์ ฟักไข่ โดยสามารถตั้งอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายได้

3. ข้อกำหนด

รายการที่ 1. ลักษณะฟาร์ม

1.1 สถานที่ตั้ง

ข้อกำหนด 1.1.1 ต้องได้รับการยินยอมจากราชการส่วนท้องถิ่น

คำอธิบาย

ประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ 5/2538 เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ออกตามพระราชบัญญัติ การสาธารณสุข พ.ศ.2535 มาตรา 31 กำหนดให้ฟาร์มเลี้ยงสัตว์เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ให้ราชการส่วนท้องถิ่น มีอำนาจตามมาตรา 32 กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั่วไปให้ผู้ดำเนินกิจการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแล สุขภาพหรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ ผู้ดำเนินกิจการ ฟาร์มนกสวยงามต้องมีหลักฐานใด ๆ ที่แสดงว่าได้รับการยินยอมจากราชการส่วนท้องถิ่น เช่น เอกสาร การรับชำระภาษีบำรุงท้องที่

รายการที่ 1. ลักษณะฟาร์ม

1.1 สถานที่ตั้ง

ข้อกำหนด 1.1.2 ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนอันตรายที่จะมีผลกระทบต่อ สุขอนามัยที่ดีของนก

คำอธิบาย

มีทำเลที่ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนของอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพที่อาจเป็น อันตรายต่อสุขภาพของนก เช่น โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรวมขยะ และห่างจากแหล่งรวมสัตว์ปีก เช่น ตลาดค้าสัตว์ปีก โรงฆ่าสัตว์ปีก และไม่ควรเป็นพื้นที่ราบลุ่มที่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วมขัง โดยพิจารณา จากลักษณะภูมิประเทศ ทิศทางการระบายน้ำ ประวัติการเกิดน้ำท่วมขังในบริเวณนั้น หรืออาจต้องถมพื้นที่ เพื่อปรับระดับให้สูงกว่าปกติ

รายการที่	1. ลักษณะฟาร์ม
	1.2 ผังและองค์ประกอบฟาร์ม
ข้อกำหนด	1.2.1 พื้นที่ฟาร์มมีขนาดเพียงพอและเหมาะสมในการเลี้ยงนก ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพนกและสิ่งแวดล้อม 1.2.2 มีรั้วหรือแนวกันธรรมชาติรอบพื้นที่การเลี้ยงอย่างชัดเจน ที่สามารถควบคุมการเข้า-ออกของคน สัตว์และยานพาหนะ

คำอธิบาย

สภาพของพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรูปแบบของการเลี้ยงนก โดยฟาร์มที่มีขนาดพื้นที่เหมาะสมในการเลี้ยงนกแต่ละชนิดและพันธุ์ จะส่งผลให้การจัดการฟาร์ม การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและควบคุมโรคทำได้สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

ฟาร์มต้องมีพื้นที่เหมาะสมกับขนาดและจำนวนโรงเรือนหรือกรงที่มีภายในฟาร์ม ควรมีระยะห่างของแต่ละโรงเรือนหรือกรง เพื่อการระบายอากาศที่ดีและควบคุมการเกิดโรคระหว่างโรงเรือนหรือกรง

มีรั้วหรือแนวกันธรรมชาติรอบบริเวณพื้นที่เลี้ยงนกสวยงามที่สามารถควบคุมการเข้า-ออกของคน สัตว์ต่าง ๆ เช่น สุนัข แมว และยานพาหนะ แยกพื้นที่อยู่อาศัยออกจากพื้นที่เลี้ยงนกซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการการควบคุมโรคเข้าสู่พื้นที่เลี้ยง

รายการที่	1. ลักษณะฟาร์ม
	1.2 ผังและองค์ประกอบฟาร์ม
ข้อกำหนด	1.2.3 มีการวางผังฟาร์มที่ดี จัดพื้นที่เป็นสัดส่วนและเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ เช่น บริเวณเลี้ยงนก กักกันนกเข้าใหม่และแยกนกป่วย เก็บอาหารสัตว์ เก็บอุปกรณ์ รวบรวมขยะมูลฝอยและของเสีย ที่พักอาศัย

คำอธิบาย

การวางผังฟาร์มที่ดีและจัดแบ่งพื้นที่ภายในฟาร์มออกเป็นสัดส่วน ช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคลากรในกิจกรรมต่างๆ เช่น การเลี้ยงนก การขนส่ง และการวางแผนเพื่อควบคุมป้องกันโรคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ฟาร์มควรมีการจัดวางผังแบ่งพื้นที่ภายในฟาร์มออกเป็นสัดส่วน มีการแยกเขตที่พักอาศัยของบุคลากรจากพื้นที่เลี้ยงนกให้ชัดเจน จัดทำผังแสดงขอบเขตของฟาร์ม ขอบเขตของพื้นที่เลี้ยงนก โดยในแผนผังควรแสดงตำแหน่งของสถานที่ภายในฟาร์มให้ครบถ้วน เช่น ตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรือนหรือกรง ห้องพักไข่ และอนุบาลลูกนก บริเวณกักกันนกเข้าใหม่และแยกนกป่วย โรงเก็บอาหารสัตว์ โรงเก็บอุปกรณ์ พื้นที่ทำลายซากนก อาคารสำนักงาน บ้านพักอาศัย ทางเข้าออก ถนนภายในฟาร์ม พื้นที่รวบรวมขยะมูลฝอยและของเสีย แหล่งน้ำใช้หรือสถานที่กักเก็บน้ำ ห้องเก็บเวชภัณฑ์และสารเคมี

รายการที่	1. ลักษณะฟาร์ม
	1.3 โรงเรือนหรือกรง
ข้อกำหนด	1.3.1 สร้างด้วยวัสดุที่แข็งแรงและคงทน ง่ายต่อการทำความสะอาดและบำรุงรักษา มีการระบายอากาศที่ดีและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคนและนก สามารถป้องกันสัตว์อื่น ๆ ไม่ให้เข้าสู่บริเวณโรงเรือนหรือกรงได้

คำอธิบาย

โรงเรือนหรือกรงที่ใช้เลี้ยงนกต้องมีโครงสร้างแข็งแรง สร้างด้วยวัสดุถาวร ง่ายต่อการบำรุงรักษาและทำความสะอาด มีหลังคา กันแดดกันฝนตามชนิดและพันธุ์นก และมีการระบายอากาศที่ดี วัสดุที่ใช้ในการสร้างโรงเรือนหรือกรงไม่ควรมีส่วนยื่นที่แหลมคม ซึ่งอาจทำให้นกหรือผู้ปฏิบัติงานได้รับอันตราย และควรเป็นวัสดุที่สามารถทำความสะอาดและฆ่าเชื้อได้ง่าย ต้องมีการป้องกันสัตว์ปีกอื่นหรือสัตว์พาหะนำโรคเข้ามาในโรงเรือนหรือกรง เช่น การใช้ตาข่าย

รายการที่	1. ลักษณะฟาร์ม
	1.3 โรงเรือนหรือกรง
ข้อกำหนด	1.3.2 มีพื้นที่ในการเลี้ยงนกเพียงพอและเหมาะสมตามชนิดและพันธุ์ ขนาด จำนวน และรูปแบบการเลี้ยง ที่นกสามารถแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติได้

คำอธิบาย

โรงเรือนหรือกรงต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับจำนวนนกที่เลี้ยง เพื่อให้กนกมีอิสระในการเคลื่อนไหว แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ เช่น การบิน เกาะคอน ส่งเสียงร้อง ไช้รขุ่น เจริญเติบโตได้ดี สามารถขยายพันธุ์ และสะดวกต่อการจัดการด้านสุขลักษณะ

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม
	2.1 คู่มือการจัดการฟาร์ม
ข้อกำหนด	2.1.1 มีคู่มือการจัดการฟาร์มที่แสดงรายละเอียดการจัดการปฏิบัติงานที่สำคัญภายในฟาร์ม ได้แก่ ระบบการเลี้ยง การจัดการอาหารและน้ำ การจัดการฟาร์ม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

คำอธิบาย

ฟาร์มต้องมีคู่มือฟาร์มที่แสดงรายละเอียดการจัดการฟาร์มเพื่อให้การปฏิบัติงานภายในฟาร์มเป็นไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ ผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มมีข้อมูลและแนวทางการทำงานตามขั้นตอนต่างๆ ที่ชัดเจนตลอดการเลี้ยง เพื่อลดความผิดพลาด และมีวิธีแก้ไขที่ถูกต้อง ทันเวลาเพื่อลดความเสียหายในการประกอบกิจการเลี้ยงนก

คู่มือการจัดการฟาร์ม ต้องแสดงให้เห็นวิธีและรูปแบบการเลี้ยง อาหารและน้ำ การจัดการฟาร์ม การป้องกัน ควบคุมและรักษาโรค การดูแลสุขภาพสัตว์และสุขอนามัยสัตว์ในฟาร์ม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมโรงเรือนหรือกรง
2. การดูแลกระยะต่างๆ
3. การฟักไข่และอนุบาลลูกนก
4. การจัดการด้านอาหารและน้ำ
5. การทำความสะอาดและบำรุงรักษาโรงเรือน กรง อุปกรณ์ และบริเวณฟาร์ม
6. การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ เช่น โปรแกรมการใช้วัคซีน การใช้ยา การจัดการนกที่ป่วยหรือตาย
7. การควบคุมสัตว์พาหะ
8. การจัดการเรื่องสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม เช่น การกำจัดของเสีย
9. การจัดสวัสดิภาพสัตว์

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม
	2.2 การจัดการอาหารและน้ำ
ข้อกำหนด	2.2.1 อาหารและน้ำมีคุณภาพ ปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงนกและมีมาตรฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์

คำอธิบาย

อาหารที่ใช้เลี้ยงนกต้องมีการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ.2558 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้มั่นใจว่าได้อาหารสัตว์ที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัย ไม่หมดอายุ ไม่มีการผสมยาสัตว์หรือสารเคมีต้องห้ามลงในอาหารสัตว์

อาหารสำเร็จรูปต้องซื้อจากผู้ที่ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ.2558 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม หรือหากผสมอาหารสัตว์ใช้เองต้องใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ ปลอดภัยและไม่ใช้สารต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด โดยอาหารที่ใช้เลี้ยงนกต้องมีความเหมาะสมกับความต้องการทางโภชนาการในแต่ละช่วงอายุและชนิดของนก

น้ำที่ใช้เลี้ยงนกต้องมีคุณภาพเหมาะสมและมีปริมาณเพียงพอตลอดช่วงของการเลี้ยงนก

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม
	2.2 การจัดการอาหารและน้ำ
ข้อกำหนด	2.2.2 มีการตรวจคุณภาพอาหารสัตว์ทางกายภาพเบื้องต้นว่าไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของนก

คำอธิบาย

อาหารสัตว์และวัตถุดิบที่ใช้เป็นอาหารสัตว์ต้องสะอาด ไม่มีสิ่งปนเปื้อนที่อาจเป็นอันตรายต่อคน มีคุณภาพที่เหมาะสม ควรมีการสุ่มตรวจคุณภาพอาหารสัตว์ทางกายภาพเบื้องต้นอย่างสม่ำเสมอ เช่น ลักษณะของอาหาร สี และกลิ่นต้องไม่ผิดปกติ

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม
	2.2 การจัดการอาหารและน้ำ
ข้อกำหนด	2.2.3 มีการเก็บรักษาอาหารสัตว์ในสภาพที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนและเสื่อมสภาพ

คำอธิบาย

การเก็บรักษาวัตถุดิบอาหารและอาหารที่ผสมแล้ว ควรเก็บในที่ที่เหมาะสมมิดชิดในภาชนะที่มีฝาปิดหรือปิดปากถุง เพื่อป้องกันการปนเปื้อน โดยบริเวณที่เก็บอาหารหรือผสมอาหารควรทำความสะอาด เก็บและกำจัดเศษอาหารเพื่อไม่ให้ปนเปื้อนเป็นแหล่งอาหารของหนูหรือสัตว์อื่น ๆ

ภาชนะบรรจุอาหารควรสะอาดแห้ง ไม่เคยใช้บรรจุวัตถุดิบพืช ปุ๋ย หรือวัตถุดิบใดที่อาจเป็นอันตรายต่อคน ไม่มีสารที่อาจปนเปื้อนกับอาหารสัตว์ ถ้าถูกเคลือบด้วยสารอื่น สารดังกล่าวต้องไม่เป็นอันตรายต่อคน

สถานที่เก็บรักษาอาหารสัตว์ควรเป็นสถานที่เฉพาะ มีลักษณะสะอาดแห้ง ระบายอากาศได้ดี มีการป้องกันแมลงและสัตว์พาหะนำโรคต่างๆ สามารถป้องกันการปนเปื้อนและรักษาคุณภาพของอาหารไม่ให้เสื่อมสภาพ หากเป็นถุงบรรจุอาหารสัตว์ต้องมีวัสดุรองด้านล่างของถุงที่บรรจุอาหารสัตว์เพื่อให้อากาศถ่ายเทและป้องกันความชื้นได้ กรณีมีวัตถุดิบที่เป็นวิตามินใช้สำหรับผสมอาหารสัตว์ ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ผลิต การจัดวางอาหารภายในโรงเก็บอาหารสัตว์ควรเรียงลำดับแยกตามวันผลิตหรือชุดการผลิต อาจติดป้ายหรือทำสัญลักษณ์ไว้เพื่อจะได้นำไปใช้ตามลำดับการผลิตก่อนหลัง เพื่อให้กินได้กินอาหารที่สดใหม่อยู่เสมอ

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม
	2.2 การจัดการอาหารและน้ำ
ข้อกำหนด	2.2.4 ใช้ภาชนะให้อาหารและน้ำที่สะอาดเหมาะสมกับชนิด จำนวน และอายุของนก และอยู่ในตำแหน่งที่นกเข้าถึงอาหารและน้ำได้

คำอธิบาย

ฟาร์มนกต้องมีจำนวนและขนาดของอุปกรณ์หรือภาชนะให้อาหารและน้ำที่สะอาดและเหมาะสมกับชนิด จำนวน และอายุของนก และจัดวางในตำแหน่งที่เหมาะสมอย่างทั่วถึง เพื่อป้องกันการแย่งกินอาหารและน้ำอาหารที่อาจเหลือในภาชนะให้เก็บทิ้งและทำความสะอาดภาชนะทุกวัน

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม
	2.3 การจัดการน้ำที่ใช้ในฟาร์ม
ข้อกำหนด	2.3.1 แหล่งน้ำใช้ในฟาร์มต้องอยู่ในบริเวณที่ป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตราย 2.3.2 น้ำที่ใช้ในฟาร์มต้องเป็นน้ำสะอาดและเหมาะสมในการใช้งาน

คำอธิบาย

แหล่งน้ำที่ใช้ในฟาร์มอยู่ในบริเวณที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนมูลสัตว์หรือน้ำเสียจากโรงงานรวมทั้งบ้านพักอาศัย นอกจากนี้แหล่งน้ำควรห่างจากโรงฆ่าสัตว์หรือโรงงานอุตสาหกรรม หากเป็นบ่อบาดาลต้องมีฝาปิดมิดชิด

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม
	2.4 การจัดการโรงเรือน กรง และอุปกรณ์
ข้อกำหนด	2.4.1 โรงเรือน กรง อุปกรณ์ และบริเวณโดยรอบต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะ

คำอธิบาย

ต้องทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรงเรือน กรง และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงนกออย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการทำความสะอาดที่ไม่เหมาะสมอาจมีการปนเปื้อนของจุลชีพที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพนกอ

ก่อนนำนกเข้าเลี้ยงและหลังจากเคลื่อนย้ายนกทั้งหมดออกจากโรงเรือน กรง ต้องทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรงเรือน กรง และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงนกอเพื่อตัดวงจรของเชื้อโรค

พื้นโรงเรือน กรง ต้องมีสภาพเหมาะสม แห้งและสะอาด ไม่เป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค

รักษาบริเวณรอบโรงเรือน กรงให้สะอาด ไม่มีขยะมูลฝอยและวัชพืช

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม
	2.4 การจัดการโรงเรือน กรง และอุปกรณ์
ข้อกำหนด	2.4.2 บำรุงรักษาโรงเรือน กรง และอุปกรณ์ ให้อยู่ในสภาพดีมีความปลอดภัยต่อนก และผู้ปฏิบัติงาน

คำอธิบาย

โรงเรือน กรง และอุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยงนกอต้องมีการซ่อมแซม บำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี มีความปลอดภัยต่อนก และผู้ปฏิบัติงาน ต้องปิดช่องหรือรูรั่วตามผนัง ประตู ฝ้าชาย หลังคา ที่อาจทำให้สัตว์พาหะเข้าสู่โรงเรือน กรงได้ รวมทั้งตรวจสอบและซ่อมแซมอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรมีการจัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับลักษณะงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

รายการที่	2. การจัดการฟาร์ม
	2.5 การใช้สารเคมี
ข้อกำหนด	2.5.1 สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตรายที่ใช้ในกระบวนการต่าง ๆ ให้ใช้ตามคำแนะนำในฉลากผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ หรือตามคำแนะนำของสัตวแพทย์

คำอธิบาย

สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตรายที่ใช้ในกระบวนการต่าง ๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ผลิตภัณฑ์ฆ่าเชื้อ สาร/ผลิตภัณฑ์กำจัดแมลงและสัตว์รบกวน สาร/ผลิตภัณฑ์ที่กำจัดปรสิตภายนอกตัวสัตว์ ต้องได้รับอนุญาตจากกรมปศุสัตว์ให้ใช้ในฟาร์มเลี้ยงสัตว์ โดยให้ใช้ตามคำแนะนำในฉลากผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ หรือตามคำแนะนำของสัตวแพทย์

ต้องจัดเก็บสารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตรายชนิดต่าง ๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บเฉพาะ เพื่อควบคุมการหยิบใช้ ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่คน และไม่เกิดอันตรายต่อบุคคล ภาชนะบรรจุสารเคมี น้ำยาฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตรายที่เสื่อมสภาพ หรือใช้หมดแล้วต้องทำลายหรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้

ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตรายที่ถูกต้อง รวมทั้งมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมี ยาฆ่าเชื้อ หรือวัตถุอันตราย และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

รายการที่	3. บุคลากร
ข้อกำหนด	3.1 มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร โดยคำนึงถึงจำนวนและชนิดของนกที่เลี้ยง

คำอธิบาย

ฟาร์มนกต้องมีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรตามความรู้ ความสามารถและความถนัด โดยคำนึงถึงจำนวนบุคลากรที่เหมาะสมในแต่ละภาระงานที่รับผิดชอบ ควรมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจนให้เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนและชนิดของนกที่เลี้ยง รวมทั้งควรมีการจัดการแรงงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รายการที่	3. บุคลากร
ข้อกำหนด	3.2 มีสัตวแพทย์ให้คำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพสัตว์ สุขากิจบาลฟาร์มและการใช้ยาของฟาร์ม

คำอธิบาย

มีสัตวแพทย์ที่มีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่งให้คำปรึกษาแนะนำ เรื่องการจัดการฟาร์มทั่วไป การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ สุขาภิบาล การใช้ยา และรับผิดชอบในการสั่งยาของฟาร์ม เพื่อความปลอดภัยของนก ผู้ปฏิบัติงาน และสิ่งแวดล้อม

รายการที่	3. บุคลากร
ข้อกำหนด	3.3 บุคลากรที่ทำหน้าที่เลี้ยงนกต้องมีความรู้และได้รับการฝึกอบรมหรือได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการเลี้ยงนกได้อย่างถูกต้อง

คำอธิบาย

บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มต้องมีความรู้อย่างถูกต้องและมีความชำนาญในการดูแลนกเป็นอย่างดี ได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ และติดตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยให้บันทึกข้อมูลการฝึกอบรมในประวัติบุคลากร

รายการที่	3. บุคลากร
ข้อกำหนด	3.4 บุคลากรต้องมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดี

คำอธิบาย

บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มได้รับการกำกับดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลและควรได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี ผู้ที่มีอาการเจ็บป่วยของโรคระบบทางเดินหายใจและโรคระบบทางเดินอาหาร เช่น ไอ เจ็บคอ ท้องร่วง อาเจียน หรือมีไข้ ต้องแจ้งผู้ประกอบการหรือผู้จัดการฟาร์มให้ทราบเพื่องดเข้าปฏิบัติงานที่สัมผัสหรือใกล้ชิดกับนก

รายการที่	4. สุขภาพสัตว์
	4.1 การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	4.1.1 การป้องกันและควบคุมโรคต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสัตวแพทย์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากสัตวแพทย์

คำอธิบาย

สัตวแพทย์เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการจัดการฟาร์มทั่วไปและการจัดการด้านสุขภาพนก โรคระบาดที่สำคัญ และโรคอุบัติใหม่ การใช้ยาสัตว์และเวชภัณฑ์ภายในฟาร์ม ดังนั้นการป้องกันและควบคุมโรคในฟาร์มต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสัตวแพทย์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากสัตวแพทย์

รายการที่	4. สุขภาพสัตว์
	4.1 การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	4.1.2 ต้องมีมาตรการที่สามารถป้องกัน ควบคุม และกำจัดเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์มจากบุคคล ยานพาหนะ และอุปกรณ์

คำอธิบาย

ฟาร์มนกสวยงามต้องมีมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์มโดยเฉพาะบุคคล ยานพาหนะ อุปกรณ์ ที่แสดงให้เห็นว่ามีมาตรการที่เหมาะสมกับการป้องกันหรือลดความเสี่ยงในการนำเชื้อเข้าสู่หรือออกจากฟาร์ม

ทั้งนี้มาตรการที่ใช้ควรมีความเหมาะสมกับสภาพฟาร์มแต่ละฟาร์ม ยกตัวอย่างเช่น

1. บุคคล

- (1) มีบันทึกการเข้า-ออกฟาร์มของบุคคลทุกคนที่สามารถตามสอบได้ โดยควรมีข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้าฟาร์มต้องแจ้งวัตถุประสงค์ ข้อมูลการป่วยและประวัติการสัมผัสสัตว์ปีกในช่วง 72 ชั่วโมง ก่อนเข้าฟาร์ม
- (2) มีมาตรการป้องกันการเข้า-ออกฟาร์มของบุคคลภายนอกหรือผู้ไม่ได้รับอนุญาต
- (3) บุคคลที่จะเข้า-ออกในพื้นที่เลี้ยงนกต้องล้างมือและมีมาตรการป้องกันเชื้อจากรองเท้าเข้าสู่พื้นที่เลี้ยงนก เพื่อป้องกันการนำเชื้อโรคเข้าสู่โรงเรือน กรง และนก
- (4) กำหนดผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินกิจกรรมแต่ละโรงเรือนอย่างชัดเจน

2. ยานพาหนะ

- (1) มีการทำความสะอาดฆ่าเชื้อยานพาหนะ ที่เข้า-ออกฟาร์มหรือเขตพื้นที่เลี้ยงนก โดยเฉพาะล้อยานพาหนะ
- (2) พื้นที่ที่ใช้ในการฆ่าเชื้อยานพาหนะต้องเป็นพื้นคอนกรีต หรือวัสดุชนิดที่ทนทาน ง่ายต่อการทำความสะอาด

3. อุปกรณ์

- (1) ให้แยกอุปกรณ์ที่ใช้ในแต่ละโรงเรือนหรือกรง เพื่อป้องกันการปนเปื้อนข้าม ในกรณีที่มีการใช้อุปกรณ์ร่วมกันต้องมีวิธีการฆ่าเชื้ออุปกรณ์ที่ใช้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการก่อนนำไปใช้ในโรงเรือนหรือกรงอื่น เพื่อป้องกันการปนเปื้อนเชื้อโรค
- (2) ต้องทำความสะอาดและฆ่าเชื้อเสื้อผ้าและรองเท้าที่ใช้ภายในฟาร์มทุกครั้งหลังใช้งานเสร็จ

รายการที่	4. สุขภาพสัตว์
	4.1 การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	4.1.3 มีแผนการเฝ้าระวังโรคและปฏิบัติตาม

คำอธิบาย

ฟาร์มต้องมีแผนเฝ้าระวังโรคในฟาร์ม และสอดคล้องกับแผน แนวปฏิบัติ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องของกรมปศุสัตว์ และปฏิบัติตามแผนเพื่อให้มีการควบคุมและกำจัดโรคในฟาร์มอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ต้องอาศัยข้อมูลการเฝ้าระวังโรคที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และสอดคล้องกับสถานการณ์การระบาดของโรคในประเทศ

รายการที่	4. สุขภาพสัตว์
	4.1 การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	4.1.4 มีมาตรการควบคุมสัตว์พาหะนำโรค

คำอธิบาย

ต้องมีการป้องกันควบคุมสัตว์พาหะนำโรคสู่นกเข้ามาในโรงเรือนและกรง ไม่ให้เป็นแหล่งของเชื้อโรคที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสุขลักษณะ เช่น ดูแลบริเวณโดยรอบโรงเรือนให้สะอาด ไม่เป็นแหล่งของแมลง และสัตว์พาหะต่าง ๆ ทั้งนี้ควรมีแผนการและวิธีการกำจัดสัตว์พาหะนำเชื้ออย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

รายการที่	4. สุขภาพสัตว์
	4.1 การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	4.1.5 มีการทำเครื่องหมายประจำตัวนก

คำอธิบาย

ให้ระบุนกแต่ละตัวด้วยเครื่องหมายหรือรหัสประจำตัวนกที่เหมาะสมสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535 มีคุณสมบัติไม่หลุดง่ายและทำซ้ำได้ยาก เพื่อให้สามารถติดตามสถานะด้านสุขภาพและการรักษาโรค

รายการที่	4. สุขภาพสัตว์
	4.1 การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	4.1.6 มีการกักกันโรคสำหรับนกนำเข้าใหม่ และแยกนกป่วยออกจากพื้นที่เลี้ยงนกปกติ

คำอธิบาย

กรณีที่มีการนำนกจากภายนอกฟาร์มเข้ามาเพาะเลี้ยงในฟาร์มจะต้องแยกนกใหม่เพื่อกักกันโรคเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 วัน ก่อนนำเข้าเลี้ยง เพื่อป้องกันโรคระบาดในฟาร์ม

กรณีนกป่วยให้แยกนกออกจากพื้นที่เลี้ยงนกปกติเพื่อการบำบัดรักษา

รายการที่	4. สุขภาพสัตว์
	4.1 การป้องกันและควบคุมโรค
ข้อกำหนด	4.1.7 กรณีที่เกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์และคำแนะนำของกรมปศุสัตว์

คำอธิบาย

ในกรณีเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ และคำแนะนำของกรมปศุสัตว์ และหากพบว่านกมีอัตราการป่วยและอัตราการตายสูงผิดปกติให้แจ้งสัตวแพทย์เข้าตรวจสอบปัญหา เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับกฎหมาย สถานการณ์ปัจจุบัน และมีประสิทธิผลในการควบคุมโรคระบาด ตลอดจนเป็นการลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นด้วย

รายการที่	4. สุขภาพสัตว์
	4.2 การบำบัดโรคสัตว์
ข้อกำหนด	4.2.1 การบำบัดโรคสัตว์ต้องอยู่ภายใต้ความดูแลของสัตวแพทย์โดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9032 เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์

คำอธิบาย

สัตวแพทย์เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการบำบัดรักษาโรคสัตว์ด้วยการตรวจวินิจฉัยก่อน การใช้ยาภายในฟาร์ม โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของนก คน และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการตรวจวินิจฉัย รักษาโรค ป้องกันการเกิดซ้ำ ให้คำแนะนำและควบคุมการใช้ยา กำหนดระยะเวลาหยุดยาและออกใบสั่งยา ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์ โดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9032 เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์ และกฎหมายฉบับอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดโรคสัตว์

รายการที่	5. สวัสดิภาพสัตว์
ข้อกำหนด	5.1 ดูแลนกให้มีความเป็นอยู่ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์

คำอธิบาย

การเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพสัตว์เป็นเรื่องที่ควรคำนึงถึง เนื่องจากการปฏิบัติที่ทำให้สัตว์สูญเสียสวัสดิภาพ ได้แก่ ได้รับอาหารและน้ำไม่เพียงพอหรือไม่มีคุณภาพ เกิดความไม่สบายกายจากสภาวะแวดล้อม การบาดเจ็บและโรคภัย ความกลัวและกังวลจะก่อให้เกิดความเครียด ลดความต้านทานโรคและยังส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพนก ตลอดจนการขาดอิสระภาพในการแสดงออกตามธรรมชาติ

ฟาร์มต้องมีการจัดการให้นกมีความเป็นอยู่ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ บุคลากรผู้เลี้ยงนกต้องมีการตรวจสอบสุขภาพและสวัสดิภาพนกทุกวัน ในระยะที่สามารถสังเกตนกได้และไม่ใกล้ชิดจนทำให้นกเกิดความเครียด

ในกรณีที่นกป่วย หรือบาดเจ็บ ให้ดูแลอย่างเหมาะสมโดยแยกออกมาเพื่อรักษาโดยเร็ว ในกรณีจำเป็นต้องคัตทิ้งให้ทำการุณยฆาตโดยพิจารณาจากหลักสวัสดิภาพนกเป็นหลักเพื่อไม่ให้นกเกิดความทุกข์ทรมาน

รายการที่	6. สิ่งแวดล้อม
ข้อกำหนด	6.1 กำจัดซาก ขยะมูลฝอย และของเสีย ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและถูกสุขลักษณะ

คำอธิบาย

การทำลายซากนกที่ตายในภาวะปกติ ต้องมีการทำลายซากที่เหมาะสม เช่น

(1) การทำลายโดยการฝัง มีพื้นที่สำหรับการฝังเพียงพอ และอยู่ในบริเวณน้ำท่วมไม่ถึง ฝังซากสัตว์โดยให้ส่วนบนสุดของซากสัตว์อยู่ใต้ระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร และใช้สารเคมีที่สามารถทำลายเชื้อจุลินทรีย์หรือเชื้อโรคต่างๆ โดยการแช่ รวด หรือโรยที่ส่วนต่างๆ ของซากนั้นจนทั่ว รวมถึงบริเวณปากหลุมที่ฝังซากนั้นด้วย กรณีเป็นหลุมฝังถาวร ควรมีฝาปิดมิดชิดไม่ให้สัตว์ไปคุ้ยเขี่ย

(2) การทำลายโดยการเผา มีสถานที่เผา หรือเตาเผา อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม ใช้ไฟเผาซากจนหมด

(3) การทำลายโดยการกลบทับและย่อยสลาย (composting) มีพื้นที่สำหรับการกลบทับและหมักซากที่เหมาะสมและมั่นใจได้ว่าอุณหภูมิในการหมักทำให้เกิดการย่อยสลายอย่างสมบูรณ์ ไม่มีความเสี่ยงต่อการเป็นแหล่งแพร่เชื้อหรือพาหะนำเชื้อ และมีขั้นตอนปฏิบัติถูกต้องตามหลักความปลอดภัยทางชีวภาพ

(4) ในกรณีมีการเคลื่อนย้ายซากนกกอกนอกฟาร์ม ให้ดำเนินการตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์ เรื่องแนวทางปฏิบัติการนำซากนกกที่ตายปกติหรือคัตทิ้งออกจากฟาร์ม

นอกจากนี้ ต้องมีการกำจัดขยะมูลฝอยและของเสียที่เกิดขึ้นในฟาร์มนก เพื่อไม่ให้สะสมเป็นแหล่งของกลิ่นและเชื้อโรค โดยกำหนดและแยกประเภทของขยะมูลฝอย และของเสีย เก็บรวบรวมไว้ในภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด และนำไปกำจัดด้วยวิธีการที่เหมาะสมตามหลักสุขาภิบาล เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ในกรณีขยะอื่น ๆ เช่น ขวดวัคซีน กระบอกฉีดยา วัสดุมีคม ให้แยกทำลายด้วยวิธีที่เหมาะสมตามคำแนะนำของสัตวแพทย์

รายการที่	6. สิ่งแวดล้อม
ข้อกำหนด	6.2 กรณีปล่อยน้ำที่ใช้ในฟาร์มออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะให้จัดการน้ำเสียจากฟาร์มตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

คำอธิบาย

กรณีปล่อยน้ำเสียออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะต้องมีการจัดการน้ำเสียก่อนออกจากฟาร์ม ในกรณีที่เกิดโรคระบาดในฟาร์ม น้ำเสียจากโรงเรือนหรือฟาร์ม ต้องมีการบำบัดและฆ่าเชื้อตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อกระจายสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก

รายการที่	7. การบันทึกข้อมูล
ข้อกำหนด	7.1 มีการบันทึกข้อมูลผลการปฏิบัติงานในขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการฟาร์มที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ผลผลิต และการควบคุมโรค 7.2 ให้เก็บรักษาบันทึกเป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี

คำอธิบาย

ฟาร์มนกสวยงามต้องมีระบบการบันทึกและเก็บบันทึกข้อมูลที่สำคัญโดยต้องเก็บรักษาไว้อย่างน้อย 3 ปี เพื่อสามารถตามสอบได้ ทั้งนี้ครอบคลุม

- (1) ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารฟาร์ม เช่น การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ข้อมูลด้านสุขภาพ ประวัติและการฝึกอบรมของบุคลากร การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
- (2) ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านการผลิต เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนก (แหล่งที่มา เครื่องหมายประจำตัว) อาหารและน้ำสำหรับนก การจัดการฟาร์ม สุขภาพนก การขยายพันธุ์ การป้องกันและควบคุมโรค การกำจัดของเสีย